

tal del Nord prestà la *o* inicial al del Sud (en lloc de *Al* àrabic), i és versemblant que, viceversa, també la *-o-* interna del Nord fos provocada per la influència de l'altre o consolidada (si ja hi havia tendència a fer-hi anaptixi que no cal suposar-ho). Àdhuc la *A-* efímera de l'*Alucad* cidià pot ser deguda a la influència de *al-ʿuqâb* i dels altres arabismes en *Al-*.

Es refereixen a Olocau de Carraixet les notícies aràbigues relatives a la conquesta de València pel Cid recollides per Lévi-Provençal (*Al-And.*, XII, 128). Segons la *Crón. Gral. Val.* alfonsina, és «*Hoznalocab*, que quiere dezir el castiello del águila», comprovat pel nom que li dóna el *Bayan al-Môgrib: hişn al-ʿuqâb*, que en àrab significa precisament això. No ens xoca la *ho-* del cronista castellà, perquè *hişn* 'castell' tenia una variant coneguda *haşn*, d'on vénen els sabuts NLL andalusos (*Aznalcázar*, *Aznaitín*, *Aznalfarache*), i entre les emfàtiques *h ş*, la fatha sonava (*â*). El llibret d'Asín hi afegeix una cita del *Dimasqi*, que localitza *Al-ʿUqâb* com un «fuerte en el distr. de Valencia». Tot corroborat per la «Historia Roderici», que escriu *Olocab* amb *-b* el nom del castell atacat pel Cid.⁵

L'evolució fonètica que canvia la *-b* de *al-ʿuqâb* en la *-y* de *Olocau* és correcta. Però hi ha una antinòmia entre aquesta *-b* i la *-d* de la forma *Alucad/-cat* de l'altre Olocau (l'Olocau del Rei): repetida i ben localitzada pel Poema del Cid; una *-d* que en posició final podia donar *-y* en fonètica catalana, no menys correcta.

És absolutament impossible l'explicació que n'he sentit donar a algun erudit val. (no recordo que fos S. Guarnier i no voldria llevar-ho al malaguanyat amic). Que la *-d* seria una ultracorrecció de *-y* (<*-b*), pel sentiment que la *-y* catalana ve de *-D*' en evolució fonètica normal (PEDE>*peu*, RED>*arreu*, NIDU> *niu*, GRADU> *grau*). No és possible que el joglar del Cid, i els altres companys del Campeador no sols sabessin català, sinó fossin conscients de l'evolució fon. de la llengua catalana; majorment en el S.XII, en què encara hi trobem aquest so representat per *-d* en els docs., sense excepció fins en les *Homilies d'Organyà* i més tard.

L'única solució és que els noms del dos *Olocaus* tenen etimologia diferent. *Olocau* de Carraixet té l'explicada etim. aràbiga, mentre que *Olocau* del Rei ve d'un nom pre-romà *OLCADE*, que encara conservava la *-D* quan hi passà la host del Campeador (potser amb anaptixi entre *L* i *C*). Quan ho conquistà Jaume, sí que el català ja estava acabant de consumir l'evolució *-ð* > *-y*, i els nostres canviaren en *Olokâu* aquell *OKo*kâð que oïen. Quan, anant cap al Sud, se les hagueren amb un altre Olocau (el de Carraixet), oint *alokâb* també havien de vocalitzar la *-b* en *-u*, però com que servaven memòria del de Morella, que els era conegut, es produí una confusió i amalgama to-

tal dels dos noms: el del Nord prestà la *o* inicial al del Sud (en lloc de *Al* àrabic), i és versemblant que, viceversa, també la *-o-* interna del Nord fos provocada per la influència de l'altre o consolidada (si ja hi havia tendència a fer-hi anaptixi que no cal suposar-ho). Àdhuc la *A-* efímera de l'*Alucad* cidià pot ser deguda a la influència de *al-ʿuqâb* i dels altres arabismes en *Al-*.

L'etimologia última de l'OLCADE > *Olocau* de Morella l'hem de veure en el nom de la gran tribu ibero-romana dels *OLCADES*, ja molt anomenada pels Antics, des d'abans de la 2a. Guerra Púnica (V. més detalls que en donaré a l'art. *Orcau*) que ocupava des de l'extrem SE. de la prov. de Guadalajara fins a la de Cuenca. Entre altres, es creu que del nom d'una part de llur regió —OLCADIA— ve el nom de l'*Alcarria* castellana, passant per una forma arabitzada *Alqâria*. Bosch Gimpera m'acabà d'il·lustrar amb una amable carta, que m'envià i conservo (12-1-1960). «Es creu que eren celtes i, que poblaren tota la prov. de Cuenca i arribaven a la de València per Sta. Cruz de Moya, Otiel, Requena i Cofrentes, des d'on s'infiltraren en diverses direccions, pel Sud fins a Bèlgida i àdhuc Oliva, i altres».

Ara bé és cert i ben sabut que també s'infiltraven més al Nord: els de *SEGOBRIGA* (*Sogorb*) eren celtes així mateix, i com a tals, atacaren els ibers saguntins (els *Olcades* figuren entre els mercenaris d'Anníbal). Però també més al Nord, com observa Mz.Pi. (*Cid.*, ed. major pp.204.3 i 481.35): en particular la «Laguna de *Gallocanta*» resulta d'alteració (per etim. pop. que hi ficà una *G* espúria), de *Allucant* (amb variant *Alucant*) en els mss. del Fuero de Molina (princ. S.XIII), resultant també de *OLCADE*, està situada en el límit entre les prov. de Guadalajara i Saragossa amb la de Terol, en plena àrea cèltica, que ha donat altres celtismes toponímics, com *Sigüenza*, *Sisamón*, *Combala*, *Huélamo*.

Doncs aquesta infiltració, prolongant-se un poc més cap a l'Est devia arribar fins a *Alucad* = *Olocau* del Rei. En efecte com han observat Mz.Pi. i molts, la frontera lingüística catalano-aragonesa coincideix amb el límit entre celtes i ibers. I justament *Olocau* < *OLCADE* rebria el nom pel fet de ser l'últim punt dels *OLCADES* cap a llevant.⁶

Les confusions a propòsit d'Olocau no s'han limitat a les que he assenyalat ja eliminades en l'article. Sarthou (*GGRV* Cast., p. 664) parla també d'un *Olcaf* o *Orcaf* a propòsit d'Olocau del Rei, però això és del de Carraixet (així SSiv.), on la *-b* aràbiga s'ha canviat en *-f*. En la meua enq. d'Olocau de Carraixet m'assenyalaren un «Pla d'*Orkân*» dalt de la serreta damunt del poble (XXXII, 102.22), però desconfiem perquè en això hi havia fanguejat Escolano, i el meu inf. també parlava de la cova del